

“AYŞE’LER UYANIN, ALİ’LERİ EĞİTİN”:

DUYGU ASENA İLE YAYINCILIK HAYATI VE FEMİNİZM ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Söyleşi: Fahriye Dinçer - Ülker Uncu

8 Ocak 1993, İstanbul

Duygu Asena, Türkiye’de 1980’lerin ortalarına doğru yükselen feminist dalga içinde en sık telaffuz edilen isimlerden biri oldu. Bu süreç, 1978 yılında yayın hayatına giren *Kadınca* dergisinin ilk dönemlerinde başladı ve 1987 yılında ilk baskını yapan *Kadının Adı Yok* kitabıyla iyice alevlendi. Duygu Asena’nın feminizmle tanışması ve kadınlarla ilgili kritik gündemlere yayınlarında yer vermesi, kendi anlatımına göre, çok da planlı programlı bir seyir izlememişti. Bir anlamda “tesadüfi” olarak tanımlanan bu gelişmelerin arka planını anlamak için, dönemin sosyo-kültürel koşullarını, kadın hareketinin durumu, buna karşı gelişen tepkileri, vb. incelemek ve Duygu Asena’nın kadın duyarlılığı içinde hareket etmek şeklinde özetlenebilecek kişisel yönelimini bunlarla birlikte değerlendirmek gerekecektir.

Feminist Yaklaşımlar’ın bu sayısında yer verilen görüşme ise, böyle bir analize yönelmekten ziyade yaşananların Duygu Asena tarafından nasıl tartışıldığı ve anlamlandırıldığı hakkında ipuçları sunması açısından önemli görülmüştür. Bu söyleşide Duygu Asena yayınlarını, yayınları aracılığıyla farklı kesimlerden kadınlarla kurulan ilişkileri ve 1980’lerdeki feminist harekete yaklaşımını değerlendirmekte ve bunu yaparken de kişisel feminist kimliğinin çerçevesine dair somut ifadeler yer vermektedir. 1993 yılında, Duygu Asena’nın *Kadınca* dergisinden ayrıldıktan sonra *Kim*’de kadın dergiciliği yapmayı sürdürdüğü bir dönemde gerçekleştirilmiş ve daha önce yayımlanmamış olan bu görüşmeye dergimizin bu sayısında yer vererek, Temmuz 2006’da aramızdan ayrılan Duygu Asena’yı sevgiyle anıyoruz.

Bize yayıncılığa nasıl başladığınızı anlatır mısınız?

İki sene pedagoğ olarak çalıştım, daha sonra *Hürriyet*’e girdim. Fakat *Hürriyet*’in *Kelebek* ilavesi, o sırada tek başına bir gazeteydi ve kadın gazetesiydi. Sonuçta ben “Şirin’den Sevgilerle” diye bir tipi yaratmak üzere, *Kelebek* gazetesine köşe yazarı olarak tepeden inme bir şekilde girdim. *Kelebek*’in benden istediği şey, et kuyruğunda kadın, otobüsler ne kadar kalabalık, patlıcan, domates fiyatları arttı gibi konularda yazan, böyle cici bici bir kadındı. Hatta giyimime bile karışıyorlardı. Fakat hoşuma gitmemeye başladı. Yapıyorum, ama kendime uygun bir teknikle yapıyorum, daha ciddi bir şekilde. Giderek orası bir köşe haline geldi. Psikoloji de okuduğum için, gelin-kaynana sorunu, ev içindeki tartışmalar, kadının dinlenmesi gibi konuları içeren hoş bir köşeye dönüştü orası. 3,5 yıl orada her gün yazdım. O benim ilk birikimim oldu. Bir kadın gazetesi aracılığıyla kadınlarla ilişki, hayatımda bir

birikim oluşturdu. Oradan ayrıldıktan sonra 2 sene boyunca basını bıraktım, metin yazarlığı yaptım ve *Kadınca*'dan böyle bir teklif aldım. O da bir kadın dergisiydi. Rastlantı yani, benim tercihim değil... Yani “ay ben kadın dergisi yönetsem,” falan diye değil. Gazeteci olmak bile hayalimde yoktu.

Ama teklifin size gelmesi bir rastlantı değildir herhalde.

Teklifin bana gelmesi de rastlantı. Çünkü benim patronum, eniştemle yakın arkadaş. “Bir dergi çıkarıyorum, başına biri lazım” diyor enişteme. O da “Bizim baldız 3,5 sene *Hürriyet*'te çalıştı, kadın dergisi çıkardı” diye tavsiye ediyor beni. Öyle oldu, rastlantı... Yani basın benim çocukluk hayalim değildi. Küçümsediğim bir şeydi hatta. Dergicilik de bildiğim bir şey değildi, itici bir şeydi. Türkiye'de daha dergicilik yoktu. Necla Seyhun diye bir hanım vardı, şu anda Vakko'nun başstilisti. Çok hoş bir kadındır ama çok farklıydı düşüncelerimiz; ancak nihayetinde patronumla birlikte hazırlamışlar dergiyi. 25 sayfa moda, 10 sayfa dikiş, 2 sayfa patronlu modeller, güzellik, kremler falan... Böyle bir dergi yapmışlar. Ben de yazı işleri müdürü, hani takipçi. İşleri takip edecek bir genç kadın. Ama, “tamam” dedik. Fakat biraz akli olan bir insan bunları kabul edemiyor; yani kişiliği olan bir insan. 2-3 sayı çıktı. İlk sayı çok sattı; ikinci sayı müthiş bir düşüşe uğradı. “Böyle olmamalı” diyorum, “kadının yazılacak çok büyük işleri var, böyle olmamalı.” Çok da tecrübesizim. Attıla İlhan'la bizim salı toplantılarımız oluyordu işyerinde. Ve Attıla İlhan'la kadınlarla ilgili konuşuyorum, ona dert yanyorum. “Sen kadın dergisi yönetmiyor musun, bunları neden orada yazmıyorsun?” dedi. Benim hayatımda böyle ani ışıklar vardır; pat diye uyanırım. Bir yumruk yemem lazım. Gerçekten düşünüyorum niye böyle yaptım diye; patronum onu öyle yapmış ya, onun sözüne uymam lazım. Sonra ben o sayıda, hiç unutmuyorum, “Ayşe'ler uyanın, Ali'leri Eğitin”i oturdum, kendim kaleme aldım. Nasıl ilgi gördü, tahmin edemezsiniz. Okuyucu aç çünkü; hiçbir yerde de bu konular çıkmıyor. Sonra bir de seks yazısı. Derginin başında ben varım, kadın Vakko'da, patronum Nişantaşı'nda ansiklopedilerin başında, kendi kendime, gizli gizli koyuverdim. Kıyamet koştum. Necla Hanım bu derginin çok bayağı olduğunu söyledi; ben tersini söyledim. Derginin tirajı artmaya başladı; o düşen tiraj. Sonunda, patronum çıkarımı düşünerek, tüm bu feminist konulara kesinlikle karşı olduğu halde kabul etti. Necla Hanım işten ayrıldı. Tabii bunlar 5-6 ay alıyor, bir gün içinde olmuyor. Patronum beni defalarca yanına çağırdı: “Duygucuğum, şekerim yapma bak; şu magazin Fransa'da 600.000 satıyor, şu dergi, ciddi kadın dergisi, 100.000 satıyor. Sen de satmayacaksın.” Ben, ona “Hayır, Türkiye'de yok böyle bir şey, satacak, korkmayın” diyorum. Ben kazandım. Benim dediğim oldu ve çok ciddi bir tiraja çıktı *Kadınca*. Yani başlangıç öyküm bu.

Derginin ilk yıllarında cinsellik daha çok sağlık bağlamında ele alınıyor, değil mi?

Evet, evet. Hem patronumu, hem okuru alıştırmak için. Bir kadın dergisinde şimdiye kadar hep ne yazılmış; hamilelik, çocuk nasıl doğar, gebeyken bir kadının dikkat edeceği noktalar... Ben de bu yüzden gebelik ve seks falan diye başladım. Yumurtalık, vajina nedir, çizgiler mizgiler... O dikiş nakış 25 sayfalık modayı, ben tam yönetime oturduğumda 6 sayfaya indirdim. Modayı reddetmiyorum, ama moda 25 sayfa ayırmayı çok saçma buldum. Fotoroman bile koyduk. Fakat, eğer okursanız, çok sosyal içeriklidir bizim fotoromanlar. Yavuz Özkan falan yazıyordu. Kadınla ilgili bir sorunu içerirdi mutlaka fotoromanlar. Kendi kendimizi tatmin ediyorduk, tam güç kazanana kadar. Ondan sonra patronum hiçbir şeye karışmadı. Yani, o gün bugündür, en az on seneyi kapsar, on senedir hiçbir Allah'ın kuluna yaptığım işle ilgili hiçbir laf etmesi için izin vermedim. O gücü kazandım yani. Bu çok önemli. Sonra artık işin çok ciddi boyutlarını ele almaya başladık. Kürtaj kampanyası yaptık, kürtaj hakkı kampanyası. Yani, o tür şeyleri sokuşturduk. Sonra dayağa karşı kampanya yaptık, onu üç ay boyunca kapak yaptık. Bir ara geldi, oturduk; erkeklere hakaret eden değil de onları eleştiren, erkekleri hep ön plana çıkartan, erkek düşmanı izlenimi verdiğimiz bir dönem yaşadık. Sonra yavaş yavaş, o da tabii daha yumuşadı; insanlar artık anladı. Kitabım özellikle işi iyice büyüttü. Sonra daha da oturdu. Şimdiki *Kadınca*, artık erkeklerin de okumasına yönelik. Bırakın işlediğimiz konuları, hakikaten bu benim çok övünç duyduğum bir şeydir, Türkiye'de ilk dergi şablonu getiren insanım ben. Ondan sonra dikkat edin; bütün dergilerin başları, girişleri, çıkışları *Kadınca* gibidir. Başlar, röportajla devam eder, sağlık konularına değinir vb. O benim çok hoşuma giden bir şey. Yani, dergiciliğin öncülerinden biri oldu *Gelişim Yayınları*, öyle de sürdü.

Daha sonra çıkardığınız Kim ile Kadınca arasında ne tür farklılıklar, ne tür benzerlikler var? Örneğin, Kim, Kadınca'nın bir devamı gibi mi düşünülmeli?

Devamı gibi tarafları daha çok, farkı da pek yok; biraz daha canlı, neşeli, biraz daha dünyaya yönelik...

Biraz daha politika ağırlıklı gibi...

Evet. Politikanın konulması şart. Biraz daha genç, yani *Kim*'in hafif değişiklikleri bunlar. *Kadınca* artık biraz yaşlı bir kadına dönüşmüştü ya da bana öyle geliyordu: 16 senenin

getirdiği bir şey tabii. Hep aynı şey, aynı şey... Ama *Kim* daha genç olsun istedim, dünyadan daha haberdar, çevreci, politik, ırkçılığa karşı... Bunları *Kadınca*'ya pek koymazdık, daha çok kadın konusuna yönelmiştik. Kim yeni bir dergi olduğu için pat diye bu değişikliği yapabildik. Yani farklılık o.

Sizin çizginizde de öyle bir değişim söz konusu, değil mi? Özellikle '90'lı yıllara doğru ve '90'lardan itibaren diğer gazetelerde çıkan yazılarınızda da daha politikaya içkin konular ağırlıkta.

Çünkü artık şöyle oluyor: yani yapacağımı yaptım değil tabii ki, ama elimden gelenin bir bölümünü yaptım. Hani ben bunu biliyorum ve biraz başkaları da bilsin, başkaları da uğraşsın. Bakıyorsun başkaları da uğraşiyor. Sen zaten konunun içindesin, her yerde seni öyle görüyorlar, öyle kullanıyorlar. Ama bir de ben varım ve benim başka meselelerim var. Başka şeyler de beni çok ilgilendiriyor. Yani idam cezasının kaldırılması beni çok ilgilendiriyor. Öyle bir film görünce de, artık onu gazetedeki köşemde yazma özgürlüğümü kullanıyorum.

Kadınların bu konularla da ilgilenmesi gerekir gibi bir kaygıyı da mı dile getirmek istiyorsunuz?

Tabii, tabii. İlgiilenmediklerini düşünemiyorum zaten, düşünmek de istemiyorum.

Kadınca dergisinin gelişim sürecini incelerken, bir şey dikkatimizi çekmişti. Feminist literatürle tanışma, bu tür kavramların dergide ilk kez yer alması '83 yılına rastlıyor ve sonra sürüyor. Örneğin, 8 Mart kutlamalarından söz edilmesi, 8 Mart'ın kutlanması, "feminist" teriminin dergide ilk kez yer alması o döneme rastlıyor. Bu tarih dergi için bir dönüm noktasına mı işaret ediyor? O zamana kadar dergi kendini feminist olarak tanımlamazken, o dönemden sonra böyle bir tanımlama mı geçerli oldu?

'83'te?... '78 sonunda çıktık. Bayağı uzun bir zaman almış. Yani benim pırr... diye anlattıklarım için ciddi bir mücadele olmuş. Aslında, bunların ardında böyle çok ciddi kararlar, ciddi düşünceler falan aramayın; bu tür şeyleri rastlantıyla, yaşarken öğreniyorsun. Yani ben *Kadınca*'nın başına geçtiğimde, feminizm falan biliyorum ama "ben feministim, bu işler için uğraşacağım" gibi kararlarım falan yoktu. Benim hayata bakışım da öyle zaten, yani bütün hayatıma bakarsak... Yaşarım, yaşarken öğrenirim, yaparım, değiştiririm; dergi de öyle.

Oturalım da işte, “artık çocuklar, zamanı geldi; feminist lafını edelim” falan hiç yok. Tesadüfi. O an öğrenmişizdir, o an inanmışızdır.

Kadınca 1982'lere kadar daha çok ev kadınlarına, büyük oranda ev içi yaşam sürdüren kadınlara, genç kızlara yönelik bir dergi olarak görünüyor. Tabii bu, o zamanki politik ve sosyal durumla da ilişkili olsa gerek; insanlar pek fazla dışarıya çıkmıyorlar, fazla aktif bir yaşam yok... Böylesi bir dergi hayatlarında önemli bir yeri kapsayabiliyor.

Çünkü politika yoktu ortada. O hareketle ilgilendi insanlar. Aslında feminizmin işine yaradı 80 yılı ve yasaklar. Bir de ben sağduyularıyla hareket ederim ve o çok işe yarar, onlar hep doğrudur. Farkında değilimdir, öyle hayvani bir içgüdüyle... Mesela derler ki “kitabın zamanlaması ne müthişti, ya sen ne akıllısın.” Hiç öyle bir planlamam falan yok; içimden o an geldi, o an taşıtı. Yoksa 87 yılında böyle bir kitap yazayım, ortalığı patlatayım değil... Korka korka. Yayınevlerinden geri çevrildi kaç kere... Hiç öyle plan program yok.

Kadınca dergisinde, sizin yönetime geçtiğiniz dönemden sonra, okur profilinde bir değişiklik oldu. Sizin hitap ettiğiniz kesim biraz daha farklılaştı. Daha çok çalışan, kent kökenli, eğitilmiş kadına yöneldi. Bu, hedeflediğiniz bir şeydi, değil mi?

Tabii, tabii hedeflenmişti. O kadar da sersemce gitmiyordu anlattığım kadar. “Düşünen kadının dergisi, yalnızca sizi düşünüyor” diye bir slogan bulmuştum ben. Yani düşünen kadındı, aktif kadındı asıl hedef. Onu istedik, o oldu.

O dönemde, çalışan kadınlar üzerine epeyce yazı var. Ama sonra o konularda da bir azalma oldu.

Olabilir. Onları takip edemiyorduk. Toplantılar oluyor, orada öneriler ortaya çıkıyor. Mesela bir toplantıda aşk hakkında on tane öneride bulunmuş, ama başka bir toplantıda aşk önerisi hiç yok. Onları tabii takip etmen lazım. Dikkatli olman lazım. Birdenbire bir bakıyorsun, dergide iki tane aşk konusu var. Fark etmiyorsun yazarken; çok ilginç.

Biz dergilerin her birinin içeriğini incelerken, bunların birbirlerine göre oranlarını saptamaya çalışmıştık. Örneğin sağlık-cinsiyet bölümünde uzunca

bir dönem, bir çocuk, iki sağlık, iki de cinsellik konusu yer alıyordu. Sonra çocuk yok oluyor. Bir dergide sadece cinsellik yer alırken, diğer bir dergide sadece bir tane cinsellikle ilgili yazı oluyor da dört tane sağlık yazısı bulunuyor. Ama, genel olarak da cinsellik konularının oranında bir artış var. Hatta son dönemlerde, '80'den sonra daha çok orası gündeme geliyor.

Evet, bir kere çok ilgi görüyor. “Ayy... kaçınıcı kere orgazm yazılıyor” diyor, açıyor ve orgazmı okuyor. İkincisi, konu gerçekten bilinmiyor. Bak şimdi *Kim*'de biz bir araştırma yaptık, Şubat'ta çıkıyor. Bazı isimler sorduk. Gerçi, tıbbi isimler, İngilizce, Latince kökenli: ereksiyon, klitoris, orgazm... Pres ütü diyen var klitorise; orgazm “otomobil parçası mı?” diyen var. Gerçekten bir işlevi var o cinselliğin.

Geçen yıl Kadınca'da yaptığımız ankete nasıl bakıyorsunuz?

Ben ona karşıydım. Benim dönemimde onu kullandırmadım. O çok sersemce ve çok yanlış bir şey. Tam bir erkek dergisi mantığıyla, uyarıcı, mastürbatif konular.

Fakat siz anket sırasında vardınız galiba.

Ankete vardım. Anketi ben koydurdum. Ama oradan ciddi bir sonuç çıkacaktı. Anketimize katılan 500 okurun, 400'ü hiç orgazm olmamış, 300'ü sadece mastürbasyon yapıyor. Böyle ciddi bir şey çıkacaktı. O çıkmadı. O doktor biraz magazinelle bir şey yapmış. Öyle bir araştırma sonucunu ben *Kadınca*'da görmedim, bu anketin sonuçlarını da görmedim. Birden “Arzu Tramvayı” çıktı ortaya. Benim zamanımda onu önerdi. “Katiyen” dedim. Yazıyı okudum, dehşet bir şey. Tam *Playboy* yazıları. Gerçeklikten uzak. Bana göre bir şey değil.

Kadınca'da, 1988'lerden sonra kendini tekrara yönelik bir gidişat hissettik. Bu konudaki görüşleriniz nedir?

O bütün dergilerin başına gelen bir şey. Biz onu hissetmiyoruz içindeyken tabii ki. Fakat tüm yabancı dergileri falan da inceleyin, o kaçınılmaz bir şey, göreceksiniz. Yani bir cinsel konuyu, bir sağlık konusunu ele alalım. İki sene önce yaptığın bir şeyi tekrar başka boyutuyla yapıyorsun. O tekrar *Kadınca*'da ortaya çıkıyor. Var olan ve iyi tirajla yürümekte olan bir dergide “cumburlop, hadi değiştiririm” yapamıyorsun. Korkunç bir ataletle bürünüyorsun, dediğiniz doğru. Ama yazarken hissetmiyorsun.

Bir de Kadınca o dönem öncesinde kadın hakları konusunda bir yaklaşım sergiliyor, kanunlarla ilgileniyor; fakat daha sonraki dönemde herhangi bir konuda özel bir önayak olma çabası yok.

Evet, bir şey bulamamışızdır; şimdi öyle bir tıkanıklık var. Kürtaj kampanyası yaptık; kürtaj yasallaştırıldı. Dayığa karşı dayak yürüyüşleri oldu. Dayak basında gündeme geldi. Böyle bir sürü şeyler. Medeni Kanun için, elli bin tane yazı yazdık. Sonra bakıyorsun, ne kaldı? Şimdi *Kim*'de de bir tıkanıklık var. “Soyadı kimliktir” diyoruz. Bunlar hep söylendi zaten. Ne kaldı? Çok marjinal çıkışlar yapmak lazım ilgi çekmek için. Bu benim kişiliğime uymuyor. Yani onu birtakım haftalık dergilerde görüyorum ve sevmiyorum. Sırf okurun ilgisini çekmek için kendi inanmadığı şeyleri yazıyor. Ne bileyim, “herkes eşcinsel olabilir” gibi, “biseksüellikten daha güzel şey yoktur” gibi. Şimdi bunu kapak da yaparsın, sana 10.000 tiraj da aldırır. Ama buna inanmıyorum ki ben. Belki yanlış ama, anlatabildim mi? Onun için tıkanıyorsun. Dedğiniz doğru tabii.

O dönemdeki kadın hareketi daha heyecanlıydı. Dayak kampanyaları vardı, Mor İğne kampanyaları vardı.

Evet, daha heyecanlıydı. Birdenbire kadın hareketi içinde de bir sönme başladı. Bir de tabii ben doğru konuşmaktan yanayım: 25.000 satan bir dergi. Satıyor. Diyorum ya, böyle kalıyorsun. 25.000'le en çok satan dergi. “Ne yapsan satıyor” diye düşünüyorsun. İşin tehlikesi bu.

O dönemde, bu kadın hareketiyle bir ilişkiniz oldu mu?

Onların bütün haberlerini kullandık. Onlara yardımcı olduk. Duyurularını yaptık. Onlar da beni panellerine, sempozyumlarına, konferanslarına çağırdılar. Hepsine gittim. Yani onun dışında bir ilişkimiz olmadı. Mesela eline bavulunu alan kadın buradadır. Gece yatacak yeri yok. “Hadi bakalım, bana yardım et” diyor. İşte o zaman sen arıyorsun Mor Çatı'yı, kadın sığınma evlerini. Yani öyle bir yardımlaşma hep var. Onlar da bizden gelen kadınları ne yapıp edip kabul ediyorlar.

Biz, sözünü ettiğimiz eylemler sırasında Kadınca'yı direkt olarak hareketin içinde değil de, hareketi dışardan izleyen bir gözlemci olarak gördük. Bu konudaki düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

Mesela ben kişi olarak, ne mor iğne, ne siyahlı kadın, ne kahvehane sohbeti... Bunların hiçbirine katılmadım. Ben bunu duyurdum, önerilerde bulundum... Benim en çok yapmak istediğim ve başarabildiğim bu: kamuoyu oluşturmak. Ben size başka bir şey yapamam. Benim görevim yazmak, duyurmak, hatırlatmak. Sokağa çıkıp da mor iğne dağıtmak değil. Ama sonsuz bir yardımlaşmamız var.

Biz, bunun nedenini merak etmiştik. Kadınca'nın bir dergi olarak herhangi bir harekete karşı daha objektif ve bu nedenle de mesafeli bir yaklaşım sergilemesi gerektiğini mi düşündünüz? Yoksa harekete karşı bir güvensizlik mi var? Sürmeyeceği, ani bir patlamadan sonra söneceği gibi...

Güvensizlik... bütün söylediklerinizi içerebilir aslında. Mesela ben kendi yazmadığım yazının altına imza atmam. Bir derneğe üye olamam, bir partiye üye olamam, ne bileyim, siyahlar giyip düdük çalarak yürümek eylemini ben onaylamıyorum. Yanlış algılanacak, basında yanlış çıkacak, toplumda feminizm imajı başkalaşacak. Doğru ya da yanlış, böyle düşünüyorum. Gidip de onların içine katılamam. Eylemlerine giremem; çünkü, bir kısmını onaylamıyorum.

Kadınca'nın son dönemi ya da Kim kadınlara ne tür bir yerde önderlik ediyor?

Kim önderlik ediyor mu, bilmiyorum. O konuda ben bir şey vaat etmiyorum. “İlerici, özgür, dinamik” bizim sloganımız. Özgürlük konusunda önderlik etmek isterdim. Kendi ayaklarının üstüne bas, özgür ol, istediğini yap, kendine güven. Bunu içeriyor mu şu anda bilmiyorum. Çünkü on beş yıllık bir dergiden söz etmiyoruz. *Kim* daha 8-9 aylık bir dergi. Henüz inanılmaz derecede genç. Daha *Kim*'in adını duymayan insanlar var. Düşünün. Onun için öyle iddialarımız yok. *Kim*; ilerici, olaylara demokrat bir çerçeveden bakan, özgürlükçü bir dergi. Okura nasıl önderlik edilebileceğini bilmiyorum ben. Etmek isterim de; çok iddialı olur bir derginin önderliği.

Okurla ilişki konusu var bir de. Kadınca'nın ilk zamanlarında okurla çok sıcak bir ilişki vardı. Anketler, yarışmalar vardı. Hepsi de okura doğrudan hitap ediyordu. Okurların mektuplarından dergiyi kendilerine çok yakın gördükleri

anlaşıyordu. Ve siz de kendi köşenizden onları adlarıyla yanthıydunuz. Sonrasında okurla kurulan bu interaktif ilişkinin azaldığını gözlemledik biz. Siz bu konuda neler düşünüyorsunuz?

Bu ilişki korkunçtur. Beni günde 5-10 kişi arar. İnanılmaz bir şekilde randevu isteyip karşılıklı konuşmak isterler ve hayatlarında hiç kimseye açamadıkları durumlarını ve sırlarını benimle paylaşırlar. Ben de hepsine randevu veremem ama çoğuna veririm ve gelenlerin niye bana geldiğini çözemem. “Niye?” “Yapabileceğim hiçbir şey yok.” Fakat o arada kadının yalnızlığı çıkıyor ortaya ve yeryüzünde güvenebileceği tek insanın ben olduğum çıkıyor. Korkunç bir durum. Bu okur ilişkisi hiç geçmedi, hep var. Şimdi bir de Almanya'da başladı. Almanya' da kitabım basıldı. Çok enteresan insanlar yayınevine Almanca mektup yazıyorlar. Yayınevi de bana yolluyor. Böyle tuhaf bir şey yaşanıyor.

Biz Kadınca ile sizin farkınızı belirlemeye çalıştık. Orada bir Kadınca var, bir de Duygu Asena var. Kitaplarınızda işlenen tema ve yapılan önerilerle dergidekiler arasında çok fazla benzerlik var gibi duruyor. Buralardaki farklılıklar konusunda sizin düşünceniz nedir?

Belirleyicilik benim, yüzde yüz. Müthiş bir diktatörumdür. Ama kabul görmüş, sevilen bir diktatörumdür. Ekip de tabii çok farklı. Bu dünyada çok az oluşmuş bir olay. On senedir falan biz hiç ayrılmadık. Her şeyimizi biliriz. Her sırrımızı paylaşıyoruz. Bana duydukları sevgi ve korku, benim onlara karşı beslediğim sevgiyle birleşince böyle yoğun bir yumak çıktı ortaya. Şimdi artık ben olmasam da onlar yaparlar. Ama onların bana olan güveni o kadar acayip ki. Onları yalnız bırakmam lazım. Yani ben seyahatleyken bile Paris'e, otele faks gelir. Duygu Hanım, ne olur şu yazımı okuyun. Ama girişte bir cümle kullandım, ona kızmayın. Onu şunun için yaptım diye. O denli bir belirleyicilik. Şimdi, *Kim*'de de öyle. Ben burçların, falların tek satırını dahi okumadan, dergiye giremezler. Bu, yayın yönetmeninin dergiyi okuması, basında pek olan bir şey değildir. Çoğu yayın yönetmeni konuları onaylar, dergi çıktıktan sonra görür ve eleştirir. Bizde, A'sından Z'sine kadar her şey bana aittir. Beğenilmediği zaman, o benim hatamdır. Çünkü ben onaylamışımdır. Yazı onundur, ama onay bendedir. Hayır desem, o girmeyecek. Yani inanılmaz bir bireyciliğim vardır.

Fakat '82'lere kadar bir fark var.

Tabii var, çünkü '82'lere kadar, ben ve bir yardımcı, iki kişi o dergiyi çıkardık. İlk üç beş ay, tek başıma, moda, dikiş-nakış hariç bütün yazılarını yazarak son derece kötü bir ortamda çıkardım. Bir yıl sonra falan biz iki kişi olduk. O müthiş bir lükstü; sonra zamanla bir çekirdek ekip kuruldu ve bunlar çok doğru insanlardı. Kafaları çalışıyor, konuyu iyi anlıyorlar. Önceden öyle değildi. Patron, "sana kız yolluyorum, o da sana yardımcı oluversin" diyordu. O bir şey bilmiyor, ben de bilmiyorum. Ben, o dediğim sağduyumla hareket ediyordum. Öyle gitti o yıllara kadar. İnanılmaz bir başarı.

Aynı zamanda Ev Kadını ve Bayan dergilerini de çıkarttınız değil mi? Onların tarzı biraz daha farklıydı. Mesela Kadınca'da gündeme getirdiğiniz bazı sorunlar vardı. Ve bu sorunlar temelinde kadınlara sunduğunuz öneriler vardı. Bu dergilerde ise böyle kaygılar yok gibiydi. Burada büyük bir çelişki yok mu sizce?

O şundan: Benim yaptığım dergiler çok ciddi başarılar elde edince, benim patronum bir grup yaptı. "Kadın dergileri, gençlik dergileri grubu Duygu'ya aittir," dedi. Tabii orası ticari bir şirket. Ev kadını dergisi, örgü dergisi... Ben hayatımda şiş görmemişim, örgü dergisi yönettim! Çok büyük bir çelişki. Ama yapmam diyemez miydim? Derdim; ama bakıyorsun bir zararı yok insanlara. Ev kadınları da var, örgülerini örüyorlar, hiç olmazsa şuradan yeni bir model bulsunlar. Yani, zarara yönelik bir şey yapmamak benim ilkem. Örgü bilen biri için başlıklara bakıyordum. Okumuyordum tabii, iki ters bir yüz, onları. O grubun başıydım ben. Esas ilgilendiğim *Kadınca*'ydı. Aynı şekilde daha sonra *First* diye bir dergi bana verildi. Asil Nadir'in iflasıyla o ekip *Hürriyet*'e geçti. Dergi ortada kaldı. Kim yapar bunu? Duygu yapar. *First*'i çıkardık. Burada da *Elit* diye bir dergi çıkartıyoruz. Mesela bu asla bana uygun bir dergi değil. Örgü dergisini nasıl çıkaramazsam sosyeteye yönelik bir dergi de çıkaramam ve ben hoşlanmam bundan. Ama, insanın iş hayatında bazı zorunluluklar oluyor. Duygu yapar, Duygu yönetir, Duygu kurtarır oluyor. Sonuçta ne oluyor?: Ben başyazımda -seçkin, ayrıcalıklı falan, bunlar bana çok ters düşüyor- seçkin tanımını yapıyorum kendime göre, artık kendi kendimi tatmin için. İster inanırlar, ister inanmazlar. "Seçkin olmak üretmektir, çalışmaktır" şeklinde seçkin tanımını yapıyoruz. Bir de öteki dergiler gibi bunların pırlanta yüzüğü yüz milyon, evi üç yüz milyon falan demiyoruz. Sanat, söyleşiler falan. O dergileri öyle çıkarıyoruz. Ama benim asıl dergilerim, *Kadınca* ve *Kim*'dir. Bir de *Onyed*'yi severdim. *Onyed* de iyi bir dergi.

Sizinle yapılan söyleşilerde eşitlikçi feminist olduğunuzu söylüyorsunuz. Siz eşitlikçi feminizmi nasıl tanımlıyorsunuz?

Eşitlikçi feminizm derken, ben kendimi ona yakın buluyorum, şu anda erkeğin elde ettiği hakların hepsini, gerek toplumsal, gerek hukuksal olarak kadının da elde etmiş olmasını kastediyorum. Yani, erkek ne yaparsa yapsın biz de yaparız değil tabii, bu kadar çocukça değil. Ama hak olarak, hem sözlü hem yazılı olarak, tümünün önce kadına verilmiş olması. Benim anladığım bu.

1990'da Güneş'in kadın sayfasına yazdığınız yazılarda kadın milletvekilleri ya da bu tür yüksek konulardaki kadınlara değindiniz. Genelde bu yazılarda kadınların sorunlarına temel çözümlerin bu kadınlar tarafından oluşturulacağını ve oluşturulması gerektiğini savunuyorsunuz. Kadınlar bu tür konulara geldiğinde sizce birçok problem çözülecek mi gerçekten?

Öyle düşünüyorum, gerçekten öyle düşünüyorum. Politika çok şeye çözüm getiriyor. Meclis'in dört yüz bilmem kaç milletvekilinin iki yüzü kadın olsa çok şeyin değişeceğine inanıyorum. Ama bu kadınları oraya nasıl göndereceğim konusunda bir çözümlüm yok. Gidin, yapın, girin. Ama yetmiyor ki. Kökten, çocukluktan beri verilen eğitimin, yani düzenin değişmesi lazım.

Siz iki alanda mücadele verdiniz hep. Bunlardan biri hukuksal alan. Bu alan kanunların değiştirilmesi, kadınların talep ettikleri hakları elde etmesi gibi konuları kapsıyor. Kadınca burada aracılık da yapıyor, bakanlarla görüşüyor, onlardan söz alıyor. Diğer alan bireysel mücadeleye dayanıyor. Bunu daha çok kitaplarımızda görüyoruz. Bu tespitler hakkındaki görüşlerinizi alabilir miyiz?

Evet, ona inanıyorum. Onu doğru çıkartmışsınız. Örgütlenmeyi, bilmem neyi bekleyene kadar, herkes tek başına kurtulmaya çalışmalı. Yani, örgüt bir yandan devam edebilir. Bunu kitaplarımda vermeye çalıştım.

Tek tek bireylere seslenirken, onlar teker teker değişmeye başladığında toplumda da daha büyük ve hızlı bir değişim olacağını vurgulayan bir yaklaşım mı bu? Ekonomik özgürlüğün sizin yaklaşımınızdaki önemi nedir?

Tek koşul değil tabii ekonomik özgürlük, ama çok önemli bir faktör. Ama ekonomik özgürlüğe inanıp onu sağlamak için çalışmaya yöneltmek işin zor tarafı. Çünkü bir sürü örnek geliyor. Ekonomik özgürlüğü var, çalışıyor, ama doktor kocasından dayak yiyor ve “geliyor her seferinde, yalvarıyor bir daha yapmayacağım diye ve ben de inanıyorum” diyor. Bunun ekonomik özgürlüğü var, inanıyor hakikaten, her seferinde de yeniden dayak yiyor. Onu o adamı terk etmeye yöneltmek lazım. Hayatta o adamdan başkaları da var, yalnız da yaşanabilir. Dayak yemek çok aşağılık bir iş.

Bir de çalışma hayatında başarı çok önemli bir faktör olarak çıkıyor ortaya. Yani, gerçekten başarılı olmak, yalnızca çalışmak değil.

Tabii ki çok hoş bir şey de ona programlamak, onu ille de başarılı olmaya yöneltmek yanlış bir şey. Ben öyle bir şey yaptığımı sanmıyorum. Benim kadını, hırslı ve başarıya yönelik bir kadın olabilir, ama o, benim kitabımdaki kadın.

Hayır, mutlaka başarıya koşullandırılmak, en yüksek mevkileri elde etmeye yönlendirmek değil. Fakat Kadınca'da "Başarılı Kadınlar" dizisi vardı ve başarılı kadınlardan pek çok örnek orada yer alıyordu. Yani, çalıştığımız işe bir ek iş olarak bakmayın ve kendinizi orada ortaya koyun gibi bir şey söylenmek isteniyordu herhalde.

Tabii, yani sen de yapabilirsin. Bu zorunlu olduğun ya da sana lütfedilen bir şey değil. Bence “çok iyi bir şey yapabilir, çok iyi bir yere gelebilirsin”e yöneltebilmek olmalı amaç. Ama “ille başarılı ol, ille yüksel de bilmem nenin müdürü ol” demek yanlış bir şey tabii. Olsa iyi olur tabii, çünkü başarı mutluluk verici bir şey. Olmazsan da iyi bir sekreter ol. Mutlu ol, mutlu yaşa, para kazan ve onu kendin için harca.